

Số: 51/BC-GSBDT

Kon Rẫy, ngày 20 tháng 6 năm 2023

BÁO CÁO

Kết quả giám sát việc bảo tồn, phát huy, giữ gìn giá trị văn hóa nhà rông giai đoạn 2021,2022 trên địa bàn huyện

Kính gửi: Thường trực HĐND huyện.

Thực hiện Quyết định số 05 và Kế hoạch số 07, ngày 08/05/2023 của Đoàn giám sát Ban dân tộc HĐND huyện. Từ ngày 13 đến ngày 16/06/2023, đoàn giám sát Ban dân tộc HĐND huyện đã giám sát trực tiếp tại 03 xã: Đăk PNe, Đăk ToLung, Đăk Kôi và có 01 buổi làm việc với lãnh đạo UBND huyện, các xã còn lại giám sát bằng báo cáo, đoàn giám sát báo cáo kết quả như sau.

I. ĐẶC ĐIỂM TÌNH HÌNH

Kon Rẫy là một huyện miền núi, nằm phía Đông Bắc tỉnh Kon Tum cách trung tâm tỉnh lỵ khoảng 30 km và nằm dọc theo quốc lộ 24 đi Quảng Ngãi. Tổng dân số trên địa bàn huyện Kon Rẫy là 30.353 người (*trong đó: dân tộc thiểu số là 20.350 người*) chiếm tỷ lệ 67,04% so với tổng dân số toàn huyện). Hộ đồng bào DTTS là 4.864 hộ, chiếm tỷ lệ 65,31%; hộ đồng bào DTTS nghèo là 915 hộ, chiếm tỷ lệ 12,29%. Cộng đồng dân tộc thiểu số trên địa bàn huyện có trên 6 dân tộc thiểu số đang sinh sống. Trong đó: dân tộc thiểu số tại chỗ là Ba Na (Jơ Long, Rơ Ngao), Xơ Đăng (Tơ Dra, Ca Dong), Hre và còn có một số dân tộc thiểu số khác như: Tày, Nùng, Thái, Mường,... Dân cư phân bố rải rác tại các thôn, làng trên địa bàn huyện.

II. KẾT QUẢ TRIỂN KHAI THỰC HIỆN

1. Công tác chỉ đạo, tổ chức triển khai thực hiện

1.2. Công tác tuyên truyền việc thực hiện công tác giữ gìn, bảo tồn và phát triển nhà rông tại các xã, thị trấn:

Ủy ban nhân dân huyện chỉ đạo Trung tâm Văn hóa - Thể thao - Du lịch và Truyền thông, Ủy ban nhân dân các xã, thị trấn đẩy mạnh công tác tuyên truyền về giá trị văn hóa, tầm quan trọng của công tác bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa nhà rông truyền thống các dân tộc thiểu số trên địa bàn huyện nhằm nâng cao trách nhiệm của các cơ quan, đơn vị liên quan và tạo sự chung tay của toàn xã hội trong công tác bảo tồn, phát huy nhà rông truyền thống; nâng cao ý thức tự quản lý, khôi phục, gìn giữ và phát huy của các dân tộc thiểu số trên địa bàn huyện; Tăng cường tuyên truyền giá trị văn hóa nhà rông truyền thống các dân tộc thiểu số với nhiều hình thức trên sóng phát thanh, tin, bài, trang thông tin điện tử. Nhằm quảng bá,

giới thiệu và tôn vinh giá trị nhà rông truyền thống các dân tộc thiểu số tại chỗ trên địa bàn huyện.

Trung tâm Văn hóa - Thể thao - Du lịch và Truyền thông đã thực hiện 2 tin: “Làng Kon Vi Vàng khánh thành nhà rông”; “Kon Rẫy sửa chữa 7 Nhà Rông truyền thống” và 1 bài “Chung tay xây dựng nhà rông”.

2. Kết quả thực hiện:

2.2. Công tác bảo tồn, phát huy văn hóa truyền thống gắn liền với nhà rông:

Huyện đã vận động các già làng, các nghệ nhân cao tuổi tổ chức các buổi sinh hoạt văn hóa truyền thống tại nhà Rông như: dạy các nghề truyền thống (*đan lát, tạc tượng, làm gốm, làm rượu cần...*), hát kể trường ca, dạy đánh cồng, chiêng, múa xoang, đàn, hát dân ca... nhằm lưu truyền cho thế hệ sau, đồng thời nâng cao lòng tự tôn của dân tộc. Qua quá trình xây dựng, tại các xã, thị trấn đều có đội văn nghệ văn nghệ cấp mình; trong các làng đồng bào DTTS đều có đội nghệ nhân của làng (cồng chiêng, múa xoang). Toàn huyện có 39 đội cồng chiêng và 28 đội múa xoang¹.

Từ năm 2021 đến năm 2022, Ủy ban nhân dân huyện đã mở 04 lớp truyền dạy cồng chiêng, múa xoang cho thanh thiếu niên và nhân dân tại các xã: xã Đăk Pnê; xã Đăk Kôi và xã Đăk Tơ Lung với tổng số là 80 học viên⁽²⁾. Hàng năm UBND huyện giao kinh phí để tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ tại huyện và tham gia cấp tỉnh; tổ chức truyền dạy cồng chiêng, xoang cho thanh thiếu niên trên địa bàn (02 lớp/năm)⁽³⁾. Nguồn kinh phí để triển khai thực hiện các hoạt động bảo tồn không gian văn hóa cồng chiêng, lễ hội truyền thống được chi từ nguồn kinh phí của sự nghiệp văn hóa hàng năm.

Toàn huyện có 16 nghệ nhân thuộc các lĩnh vực được Nhà nước công nhận nghệ nhân ưu tú. Đây chính là nguồn nhân lực quan trọng trong việc giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa gắn liền với nhà Rông các dân tộc huyện Kon Rẫy. Mặt khác, Ủy ban nhân dân huyện đẩy mạnh vận động đồng bào khôi phục, duy trì những lễ, hội cộng đồng; những sinh hoạt văn hóa truyền thống có giá trị, mang tính nhân văn tại nhà Rông, như: Lễ mừng lúa mới, Lễ hội bắn trâu bằng ná, Lễ cúng máng nước, Lễ tết Dân tộc, Lễ xuống giống, Lễ Ết Đông, Lễ tía lúa... ngoài ra, tổ chức các hoạt động văn hóa truyền thống gắn liền với nhà rông như: Tổ chức Hội thi cồng chiêng – xoang các dân tộc thiểu số huyện Kon Rẫy⁴; Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc;

¹ Xã Đăk Tờ Re 11 đội cồng chiêng (04 đội cồng chiêng thanh thiếu niên, 07 đội cồng chiêng người lớn); Xã Đăk Tơ Lung 08 đội cồng chiêng và múa xoang; Xã Đăk Kôi 06 đội cồng chiêng và múa xoang; Xã Đăk Ruông 07 đội cồng chiêng và múa xoang; Xã Đăk Pnê 06 đội cồng chiêng và múa xoang; Xã Tân Lập 02 đội cồng chiêng và múa xoang; thị trấn Đăk Rve 01 đội cồng chiêng và múa xoang.

² Năm 2021 tại xã Đăk Pnê mở 02 lớp tại thôn 4 và trường Tiểu học số lượng 40 học viên; Năm 2022 mở 2 lớp tại trường PTDT Bán trú - THCS Đăk Kôi và Đăk Tờ Lung mở 02 lớp tổng số học viên 40 (xã Đăk Kôi: 20; xã Đăk Tờ Lung: 20).

³ Năm 2021: 81 triệu đồng; năm 2022: 189 triệu đồng.

⁴ Kế hoạch số 65/KH-UBND ngày 05 tháng 5 năm 2022 của UBND huyện về tổ chức Hội thi cồng chiêng, xoang các dân tộc thiểu số huyện Kon Rẫy.

Ngày hội văn hóa các dân tộc; các môn thể thao truyền thống như kéo co, đẩy gậy, nhảy bao bố... qua đó góp phần đẩy mạnh công tác bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa truyền thống của đồng bào dân tộc thiểu số tại địa phương.

Tổ chức thành công Hội thi cồng chiêng, xoang các dân tộc thiểu số huyện Kon Rẫy lần thứ Nhất, năm 2022 với sự tham gia của 350 nghệ nhân đến từ 07 xã, thị trấn trên địa bàn⁵ và tham gia tốt Hội thi cấp tỉnh (kết quả đạt giải B).

2.3. Công tác phát triển nguồn nguyên liệu phục vụ công tác bảo tồn nhà rông: Ủy ban nhân dân huyện đã chỉ đạo phòng Nông nghiệp và phối hợp với Ủy ban nhân dân xã, thị trấn tổ chức lựa chọn và khoanh vùng để phát triển nguồn nguyên vật liệu truyền thống (*nhất là tre nứa, cỏ tranh, dây mây...*) để đảm bảo nguồn nguyên liệu bền vững đáp ứng nhu cầu cho việc sửa chữa nhà Rông khi bị xuống cấp, hư hỏng gắn liền với công tác bảo vệ và phát triển rừng.

2.4. Tổng số nhà rông trên địa bàn huyện: 36 nhà rông. Xã có nhiều nhà rông nhất là xã Đăk Kôi với 10 nhà rông, ít nhất là xã Tân Lập 02 nhà rông.

2.6. Nguồn kinh phí cấp trên hỗ trợ:

- Tại xã Đăk Pnê: Trong năm 2022, UBND xã đã hỗ trợ thôn 2 sửa chữa 01 nhà rông tổng kinh phí là 105.300.000 từ nguồn kinh phí Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng Nông thôn mới (*100 triệu đồng*) và nguồn xã hội hóa từ ngày công lao động của nhân dân (*5,3 triệu đồng*).

- Tại xã Đăk Kôi: Trong năm 2022, UBND xã đã hỗ trợ kinh phí để xây dựng mới nhà rông tại thôn 10 (Tu Rơ Băng) với tổng kinh phí là 61.000.000 (*trong đó: từ nguồn vốn Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi 29.000.000 đồng; đóng góp của nhân dân trong thôn là 32.000.000*).

- Tại xã Đăk Tô Re: Trong năm 2022, UBND xã đầu tư và hỗ trợ các thôn đồng bào dân tộc thiểu số sửa chữa 03 nhà rông và làm mới 03 sân bê tông (*tại thôn Đăk Jri (làng Kon Nu và làng Kon Rlang) và thôn Kon Jri Pen*) với tổng kinh phí là 450.000.000đ (*150.000.000đ/thôn*) từ nguồn vốn Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng Nông thôn mới. Cụ thể: Thôn Đăk Jri (*làng Kon Nu*) tổng kinh phí sửa chữa nhà rông là 26.500.000 (*trong đó: Nhà nước hỗ trợ là 20.000.000; đóng góp nhân dân trong thôn là 6.500.000*); Thôn Đăk Jri (*làng Kon Rlang*) tổng kinh phí sửa chữa nhà rông là 80.000.000 (*trong đó: Nhà nước hỗ trợ là 20.000.000; đóng góp nhân dân trong thôn là 60.000.000*); Thôn Kon Jri Pen tổng kinh phí sửa chữa nhà rông là 20.000.000 (*trong đó: Nhà nước hỗ trợ là 20.000.000; đóng góp nhân dân trong thôn là 0 đồng*).

- Tại xã Đăk Tô Lung: Trong năm 2022 UBND xã đã hỗ trợ kinh phí để xây dựng mới nhà rông thôn 6 (Kon Rá) với tổng kinh phí là 218.000.000 (*trong đó: 29.000.000 từ nguồn vốn Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế xã hội*

⁵ Giải nhất: Đoàn nghệ nhân xã Đăk Tô Re. Giải nhì: Đoàn nghệ nhân xã Đăk Ruông. Giải ba: Đoàn nghệ nhân xã Tân Lập; Đoàn nghệ nhân thị trấn Đăk Rve. Giải khuyến khích: Đoàn nghệ nhân các xã: Đăk Pnê; Đăk Kôi; Đăk Tô Lung.

vùng đồng bào DTTS và miền núi; ngày công lao động của nhân dân là 173.000.000; đóng góp của nhân dân trong thôn là 16.000.000); Tại thôn Kon Lỗ tổng kinh phí xây dựng mới nhà rông là 229.000.000 (trong đó: cấp trên hỗ trợ là 0 đồng; từ ngày công lao động của nhân dân là 195.000.000 và đóng góp của nhân dân trong thôn là 34.000.000).

III. ĐÁNH GIÁ CHUNG

1. Ưu điểm.

1.1. Đối với UBND huyện và các phòng chuyên môn của huyện.

- Trên cơ sở kế hoạch số 3113/KH - UBND ngày 31/8/2021 của UBND tỉnh, ngày 15/9/2021 UBND huyện đã ban hành kế hoạch số 114/KH – UBND về bảo tồn, phát huy giữ gìn giá trị văn hoá nhà rông trên địa bàn huyện..

- Báo cáo đã bám vào đề cương của đoàn giám sát, có các giải pháp cụ thể trong thời gian gian tới.

- Trong năm 2022 UBND huyện đã quan tâm, hỗ trợ kinh phí xây dựng, sửa chữa nhà rông cho các xã, thị trấn từ nguồn Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM và Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế XH vùng ĐBDTTS và miền núi.

- Chỉ đạo các phòng, ban chuyên môn của huyện, UBND các xã, TT rà soát tất cả các nhà rông trên địa bàn huyện để kịp thời tu sửa, nâng cấp, xây dựng khuôn viên, sân bãi đảm bảo người dân tổ chức các lễ hội.....

- Giữ gìn, bảo tồn văn hóa nhà rông theo đúng phong tục, tập quán của từng dân tộc. Toàn huyện có 16 nghệ nhân thuộc các lĩnh vực được Nhà nước công nhận nghệ nhân ưu tú..

- Kịp thời chỉ đạo các cơ quan chuyên môn xây dựng hồ sơ khoa học các di sản văn hóa phi vật thể đề nghị ghi danh vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. ngày 27/5/2021 được Bộ VH - TT&DL công bố quyết định công nhận lễ hội Et Đông của nhóm Jơ lêng (ba Nah) huyện Kon Rẫy tỉnh Kon Tum đưa vào danh mục Di sản Văn hóa phi vật thể quốc gia theo Quyết định số 1731/QĐ-BVHTTDL ngày 27 tháng 5 năm 2021 của Bộ trưởng Bộ VH - TT&DL.

- Thường xuyên chỉ đạo các cơ quan chuyên môn của huyện đẩy mạnh công tác tuyên truyền bằng nhiều hình thức, mở các lớp dạy múa xoang, đánh cồng, chiêng, tổ chức thành công các hoạt động văn hóa lễ hội tại các thôn làng đồng bào DTTS trên địa bàn huyện.

- Chỉ đạo các cơ quan chuyên môn của huyện, UBND các xã, TT rà soát các thôn (làng) còn thiếu các bộ cồng, chiêng gắn liền với không gian văn hóa nhà rông để kịp thời tham mưu cho UBND huyện xem xét, hỗ trợ.

1.2. Đối với UBND các xã, thị trấn.

- Sau khi đi giám sát trực tiếp tại 3 xã và qua báo cáo giám sát của các xã, TT còn lại Đoàn giám sát nhận thấy việc bảo tồn, phát huy giữ gìn giá trị văn hoá nhà

rông trên toàn huyện nói chung và từng xã, TT nói riêng trong những năm qua đã được đảng uỷ, chính quyền quan tâm, cụ thể các xã đã triển khai xây dựng kế hoạch của xã mình trên cơ sở kế hoạch hướng dẫn, chỉ đạo của UBND huyện.

- Hiện nay tất cả các thôn (làng) đồng bào DTTS có văn hóa nhà rông đều có nhà rông để sinh hoạt cộng đồng và tổ chức lễ hội truyền thống.

- Công tác tu bổ, sửa chữa nhà rông bị hư hỏng hàng năm được UBND các xã, TT quan tâm kịp thời, một số xã đã xây dựng được khuôn viên, sân bãi đảm bảo nhu cầu sinh hoạt các ngày lễ hội của bà con đồng bào DTTS.

- Đã có tổ chức lồng ghép tuyên truyền bằng nhiều hình thức về bảo tồn, giữ gìn giá trị văn hóa truyền thống của đồng bào mình.

2. Một số hạn chế.

2.1. Đối với UBND huyện và các phòng chuyên môn của huyện.

- Trong những năm qua mặc dù đã được UBND huyện quan tâm hỗ trợ kinh phí, tuy nhiên vẫn còn quá thấp so với nhu cầu thực tế. Hiện nay nhu cầu về kinh phí hỗ trợ để sửa chữa, xây mới nhà rông tại các thôn, làng đang còn nhiều.

- Trên cơ sở Kế hoạch số 114/ KH- UBND, ngày 15/9/2021 của UBND huyện đã ban hành, tuy nhiên thực tế vẫn còn một số nội dung các cơ quan chuyên môn của huyện chưa (hoặc chậm) triển khai phối hợp với UBND các xã, thị trấn như: Quy hoạch diện tích đất nhà rông, việc cấp bìa đồ đất sinh hoạt cộng đồng , công tác quy hoạch khoanh vùng nguyên liệu..vv.

2. Đối với UBND các xã, thị trấn.

- Các xã, thị trấn tuy đã xây dựng kế hoạch theo nội dung kế hoạch số 114 của UBND huyện, tuy nhiên chủ yếu để phục vụ cho đoàn giám sát, thực tế chưa triển khai.

- Công tác tuyên truyền tại một số xã, thị trấn tuy có triển khai nhưng chưa thật sự hiệu quả dẫn đến một số thôn chưa nắm được tầm quan trọng của việc giữ gìn, bảo tồn văn hóa nhà rông và tổ chức các lễ hội tại nhà rông.

- Chưa có hồ sơ quản lý công tác bảo tồn, giữ gìn văn hóa nhà rông.

- Việc giám sát, hướng dẫn lắp đặt các thiết bị điện an toàn phòng chống cháy nhà rông tại một số thôn chưa chặt chẽ, đa số người dân tự lắp đặt, chưa có sự phối hợp của ngành điện.

- Một số nhà rông tại các xã, TT hiện nay chưa đảm bảo về diện tích, khuôn viên, cây xanh, chưa quy hoạch được vùng nguyên liệu truyền thống...

IV. KIẾN NGHỊ CỦA ĐOÀN GIÁM SÁT.

1. Đối với UBND huyện.

- Hàng năm chỉ đạo các cơ quan chuyên môn của huyện hướng dẫn, phối hợp với UBND các xã, TT rà soát thực trạng nhà rông xuống cấp, hư hỏng, xây dựng dự toán để có cơ sở tham mưu cho UBND huyện hỗ trợ kinh phí sửa chữa, làm mới nhà rông.

- Chỉ đạo các cơ quan chuyên môn của huyện, UBND các xã, TT đẩy mạnh công tác tuyên truyền với nhiều hình thức trên sóng phát thanh, tin, bài, trang thông tin điện tử... Nhằm quảng bá, giới thiệu và tôn vinh giá trị nhà rông truyền thống các dân tộc thiểu số tại chỗ trên địa bàn huyện.

- Chỉ đạo các cơ quan chuyên môn của huyện phối hợp với UBND các xã, TT đo đạc, quy hoạch diện tích đất nhà rông, hướng dẫn lập hồ sơ, thủ tục cấp bìa đồ đất sinh hoạt cộng đồng, quy hoạch khoanh vùng nguyên liệu truyền thống theo đúng nội dung kế hoạch số 114/ KH- UBND của UBND huyện.

2. Đối với UBND các xã, TT.

- Nghiêm túc triển khai thực hiện các nội dung theo kế hoạch số 114/ KH- UBND, ngày 15/9/2021 của UBND huyện.

- Tiếp tục đẩy mạnh công tác tuyên truyền để người đồng bào DTTS tại một số thôn nắm được tầm quan trọng của việc giữ gìn, bảo tồn văn hóa nhà rông và tổ chức các lễ hội tại nhà rông.

- Chỉ đạo cán bộ chuyên môn của xã, thị trấn xác lập hồ sơ quản lý công tác bảo tồn, giữ gìn văn hóa nhà rông.

- Thường xuyên kiểm tra, hướng dẫn phối hợp với ngành điện lắp đặt các thiết bị điện đảm bảo an toàn phòng chống cháy nhà rông.

Trên đây là báo cáo kết quả giám sát việc bảo tồn, phát huy, giữ gìn giá trị văn hóa nhà rông giai đoạn 2021,2022 trên địa bàn huyện./.

Nơi nhận:

- TT HĐND huyện (B/c);
- Lãnh đạo UBND huyện;
- Ban TT UBMTTQVN huyện;
- Ban KT- XH HĐND huyện;
- Ban Pháp chế HĐND huyện;
- Phòng VH TT huyện;
- Phòng NN&PTNT huyện;
- TTVH-TT-DL&TT huyện;
- TT HĐND&UBND các xã, thị trấn;
- Lãnh đạo VP HĐND&UBND huyện;
- Các ủy viên Ban DT HĐND huyện;
- Lưu: VT.

**TM. ĐOÀN GIÁM SÁT
KT. TRƯỞNG ĐOÀN
PHÓ TRƯỞNG ĐOÀN**

Đình Hồng Bảo